

Ustawa Rządowa.

W Imie Boga w Trojcy Świętej Jedynego.
 Stanisław August z Boszej Łaski y Woli Narodu
 Król Polski Wielki Książę Litewski Ruskim,
 Pruskim, Mazowieckim, Smoleńskim, Kijowskim Wołyńskim
 Podolskim, Podlaskim, Inflantkimi Smoleńskimi, Siewierskim
 y Czerniechowskim wraz z Stanami Skonfederowanymi
 w liczbie podwojonej Narod Polski reprezentującymi

Wznając, iż los Nas wszystkich od ugruntowania y wdoskonalenia
 Konstytucji Narodowej jedynie zależy, stugim dowiadczaniem pozna-
 wszy zadawnione Królui Naszego władzy, a chcąc korzystać z pomocy
 w takiej się Europa znajduje, y z tej dogorywającej chwili, która Nas
 samym sobie wróciła, wolni od hanbiących Obcey przemocy nakazów
 ceniąc drożey nad życie, nad szczęśliwość osobistą, existencyą polityczną,
 niepodległość zewnętrzną y wolność wewnętrzną Narodu, którego los
 w ręce nasze jest powierzony, chcąc oraz na błogosławieństwo, na
 wdzięczność współczesnych y przyszłych pokoleń zastąpić, mimo prze-
 szkód, które w Nas namiestności sprawować mogą, dla dobra public-
 cznego, dla ugruntowania wolności, dla ocalenia Dyrchizny Naszej y
 icy granic z najwyższą stateścią ducha niniejszą Konstytucyę, uchwa-
 lamy, y tę całkowicie za Świętą, za niewzruszoną, deklarujemy, dopokiby
 Narod w czasie Prawem przepisany wyrażna Wola, swięta, nie
 uznał potrzeby odmienienia w niej jakiego Artykułu. Doktorey
 to Konstytucyi, dalsze Ustawy Sejmu terażniejszego we wszystkim
 stosować się mają.

I.

Religia pańująca.

Religia Narodowa, pańująca jest y będzie, Wiara Święta Rzym-
 ska Katolicka, ze wszystkimi icy prawami; Przejście do Wiary
 pańującej do jakiegokolwiek Wyznania, jest zabronione, pod karąmi Apo-
 staryi. Łe ras tak sama Wiara Święta przykazuje Nam kochać bli-
 znich Naszych, przeto wszystkim ludziom jakiegokolwiek bzdry wyznania

745
pokoy w Wierze, y Opiekę Rządową winniśmy. Dla tego wszelkich Obra-
żow y Religii wolności w Krajach Polskich, podług Ustaw Krajowych
warujemy

II.

Szlachta Niemianie.

Zanimyż pamięć przodków Naszych, jako Fundatorów Rządu wolnego
Stanowi Szlacheckiemu wszystkie swobody, wolności, prerogatywy pierw-
szzeństwa w życiu prywatnym y publicznym najuroczyściej zapewnia-
my, szczególnież zaś Prawa Statuta y przywileje temu Stanowi od Ka-
zmierza Wielkiego, Ludwika Węgierskiego, Władysława Jagielly
y Witolda Brata jego Wielkiego Xiążęcia Litewskiego, niemniej
od Władysława y Kazimierza Jagiellończyków od Jana Alberta
Alexandra y Szymonta Bierowskiego Braci od Szymonta Augusta
ostatniego z linii Jagiellońskiej, sprawiedliwie y prawnie nadane, utwier-
dzamy, zapewniamy y za niezruszone uznajemy. Godności Stanu Scla-
checkiego w dołozce za równa, wszelkim stopniom Szlachectwa, jakkolwiek
wiek używanym, przyznajemy. Wszystką Szlachtę równemi być mi-
ędzy sobą uznajemy, nie tylko w dostaraniu się o Urzędy y o sprawowanie
postęgu Ojczyzny, honor, stawę przytek, przynależnych, ale oraz w do-
rownego używania Przywilejow y Prerogatyw Stanowi Szlacheckiemu
starczających. Nadewszystko zaś Prawa bezpieczeństwa osobistego y wol-
ności osobistej, własności gruntowoych, y ruchomey, tak, iak od wrokow
Każdemu stuzyły, swiętoobliwie, nienaruszenie zachowane mieć chcemy,
y zachowujemy; zaprzeczając najuroczyściej, iż przeciwko własności czy-
iekolwiek żadney odmiany lub Excepcyj w Prawie nie dopuścimy; owszem
Najwyższa Władza Krajowa y Rząd przez nią, ustanowiony, za-
dnych y metersy pod pretekstem Jurium Regalium, y jakimkolwiek in-
nym pozorem do własności Obywatelskich bądź w części, bądź w ca-
łości rościć sobie nie będzie. Dla czego bezpieczeństwo osobiste, y
wszelka własności komukolwiek z prawa przynależna, iako y prawdziwy
Sposobności wzrost, iako zrzecenie wolności Obywatelskiej szanujemy
zabezpieczamy, utwierdzamy, y aby na potomne czasy szanowane,
ubezpieczone y nienaruszone zostawały, mieć chcemy. Szlachtę
za najprzewodnych obrońców wolności y niniejszey Konstytucyi, uznajemy
Każdego Szlachcica, cnotę, Obywatelstwo y honorowi jego swiętości
do szanowania Ley trwałosci do strzeżenia poruczamy, iako iedyna twier-
dza Ojczyzny y swobod Naszych.

III.

Miasta y Mieszczanie

Prawo na teraźniejszym Sympie zaprzęte pod tytułem Miasta Nasze

Kro

2.
76

Królewskie Wolne w Stanowach Królestwa w zupełności utrzy-
mane mieć chcemy, y za części niniejszej Konstytucyi deklarujemy, iako
prawo wolney Szlachty Polskiej dla bezpieczeństwa ich swobod y ca-
łości wspólney Dyktandzy nowa, prawdziwa, y skuteczna, dająca się.

IV

O Własnościach

Lud Rolniczy, z pod którego ręki płynie najobficiej bogactwo Krajowych
źródeł, który najliczniejszą w Narodzie stanowi ludność, a z tym naj-
dzielniejszą Kraiu siłę, tak przez sprawiedliwość, ludzką y obowiązki
Chrześcijańskie, iako y przez własny Nasz interes dobrze zrozumiany,
pod Opiekę Prawa y Rządu Krajowego przyjmujemy, stanowiąc: iż
do tąd, iakiebykolwiek Swobody, Nadania, lub Umowy Dziedzicze z
Własnościąmi Dobr swych autentycznie ułożyli, czyli by te Swobody,
Nadania y Umowy były z Gromadami, czyli też z każdym osobno
Wsi Mieszkańcem zrobione, będą stanowić wspólny y wzajemny
obowiązek podług rzetelnego znaczenia, warunków y Opisu zawartego
w takowych nadaniach y Umowach pod Opiekę Rządu Krajowego pod-
padający. Uktady takowe y wynikające z nich obowiązki przez jednego
Własnościela gruntu dobrowolnie przyjęte, nie tylko jego samego, ale
y Naszemu jego, lub prawa nabywcy tak wiarać będą, iż ich ni-
gdy samowolnie odmienić nie będą, mocni. Na wzajem Własności, iak-
żkolwiek bądź Najmniejszą do dobrowolnych umów, przyjętych Nadań
y z nimi złączonych powinności, usuwać się inaczey nie będą, mogli, tylko
w takim sposobie y z takimi warunkami, iak w Opisach tychże Umów
prestanowione mieli, które, czy na wieczność, czyli do czasu przyjęte,
ścisłe ich obowiązująć będą. Zawarowawszy tym sposobem Dziedzicow
przy wszelkich korzyściach do Własności im należących, a chcąc iak naj-
skuteczniej zachęcić pomnożenie ludności Krajowej, ogłaszamy wolność
zupełną, dla wszystkich ludzi tak nowo przybywających, iako y tych, kto-
rzyby pierwey z Kraiu oddaliliwszy się, teraz do Dyktandzy powrócić chcieli;
tak dalece, iż każdy człowiek do Stanu Królestwa nowo z ktoreykolwiek
strony przybyty, lub powracający, iak tylko stanie nogę na ziemi Pol-
skiej, wolnym jest zupełnie użyć przemysłu swego iak y gdzie chce, wolny
jest czynić umowy na osiadłość, roboczną, lub czynszową, iak y dopoki
się umowi wolny jest stać w Mieście lub na Wsiach, wolny jest
mieszkać w doborze, lub do Kraiu, do którego chce, powrócić, użyć ni-
wzay zadość obowiązkom, które dobrowolnie na siebie przyjął.

V.

AGAD
WARSZAWA

Rząd czyli oznaczenie Władz publicznych.

Wszelka Władza Spoleczności ludzkiej, początek swoy bierze z Woli Narodu: Aby więc catość Stanow, wolności Obywatelska y porządek spoleczności w rowney władze na zawsze zostawaty, trzy Władze Rząd Narodu Polskiego składać powinny, y z woli Prawa niniejszego na zawsze składać będą; to jest: Władza Prawodawcza w Stanach Zgromadzonych, Władza Najwyższa Wykonawcza w Królu y Strazy, y Władza Sądownicza w Jurysdykcyach na ten koniuc ustanowionych lub ustanowić się mających

VI.

Sejm czyli Władza Prawodawcza.

Sejm czyli Stany Zgromadzone na dwie Izby dzielić się będą: na Izbę Rzeszką y na Izbę Senatorską pod prezydencyą Króla. Izba Rzeszka jako wyobrażenie y skład Wszelk-ustanowienia Narodowego będzie. Izba Senatorska Prawodawstwa Rzecz w Izbie Rzeszkiej najpierw decydowane będą wszystkie Projekta 1° Co do Spraw ogólnych to jest Konstytucyjnych Cywilnych, kryninalnych, y do ustanowienia wieczystych podatków: w których to materjach Propozycje od Tronu Wziewodstwem, Liściami y Powiatom do roztrząszenia przesane, a przez Izby Strazkowe do Izby przyszedzące, najpierw do decyzji wrzecz być mają. 2° Co do Uchwał Sejmowych: to jest poborów doczesnych, stopnia monety, zaciągania długi publicznej, Nobilitacyi y innych nadgród przypadkowych, rozkładu wydatków publicznych, Ordynaryjnych, y extraOrdynaryjnych, wojny, pokoju, ostateczney Retyfikacyi Traktatow związkowych, y handlowych, wszelkich dyplomatycznych Aktow, y Umów do prawa Narodow sięgających się, karowania Magistratur Wykonawczych, y tym podobnych zdarzeni, głoównym Narodowym potrzebom odpowiadających, w których to materjach Propozycje od Tronu, prosto do Izby Rzeszkiej przyszedzie mające, pierwszeństwo w prowadzeniu mieć będą. Izby Senatorskiej złożony z Biskupow Wziewodow, Kapłanow y Ministrów, pod prezydencyą Króla mającego prawo radac votum swie, drugi raz paritatem rozwiązywać osobnicie, lub nadestaniem zdania swego dotycze Izby obowiązkiem jest: 1° Każde prawo, które pro-przeypciu formalnym w Izbie Rzeszkiej do Senatu naktyniasz przestane, być powinno, przyjąć lub wstrzymać do dalszey Narodu deliberacyi opisana, w Prawie większością głosow; przyjąć, moc, y swiętosć Prawa, nadawać będzie; wstrzymanie zaś, zawiesi tylko Prawo do przyszłego Ordynaryjnego Sejmu, na którym gdy powtorna nastąpi zgoda, Prawo zawieszony od Senatu przyjętym być musi. 2° Każda uchwała Sejmowa, w materjach wyżej artyklowych, która Izba Rzeszka

Senatowi przystai natychmiast powinna, oraz ztąd Jęba Dolska, wixkrosia
 stonow decydowai, a ztaczona Jęba obydwuch wixkrosi podług prawa opisana,
 będzie wyrokiem y Wola Stanow. **W**arujemy, iż Senatorowie y Ministro-
 wie w obiektach sprawowania się z Urzędowania swego, bądź w Strazy,
 bądź w Komisyyi *votum decisivum* w Sejmie mieć, y tylko zapiadać
 w ten czas reserwacjie mają, Nadania explikacyi na ządanie Sejmu. **S**ejm
 zawsze gotowym będzie. Prawodawczy y Ordynaryjny. Rozprawy zaś, ma-
 w dwa lato, trwać zas będzie podług Opisu prawa o Sejmach. Gotowy w
 potrzebach nagłych zwolany, stawiać ma o tej tylko materji, do której zwo-
 tanym będzie, lub o potrzebie pro okazie zwolania przypadley. Prawo żadne
 na tym Ordynaryjnym Sejmie, na którym ustanowione było, znowozonym
 być nie może. **K**omplet Sejmu składać się będzie z liczby Dwoh niżej
 prawem opisany, tak w Jębie Dolskiej iako y w Jębie Senatorskiej.
Prawo o Sejmikach, na teraźniejszy Sejmie ustanowione, iako najistotniej-
 sze, Lawie wolności Obywatelskiej uroczyście zabezpieczamy. **T**ako zas Pra-
 wodawstwo sprawowane, być nie może przez wszystkich y Narod wypracany
 w tej mierze przez Reprezentantow, czyli Dostaw swoich dobrowolnie wybra-
 nych; przeto starujemy iż Dostawie na Sejmikach obrani w Prawodawstwo
 y ogólny Narod potrzebach, podług niniejszey Konstytucyi uwazani
 będą, iako Reprezentantami całego Narodu - będą składem ufnosci prawi-
 chej. **W**szystko y wprzecie wixkrosia głowo udecydowane, być powinno.
Przezto *liberum veto* Konfederacye rozprzeczkiego gatunku y Sejmu Konfede-
 racyj, iako Duchowi niniejszey Konstytucyi przeciwnie, Nrad obalacie, a Spe-
 cteruon' niekaze na zawsze zwoniemy. **P**arobiegając zidney strony gwał-
 towym y chrestym odmiannom Konstytucyi Narodowej, drugiey ukazać
 potrzeba ujednoliczenia oney, podowiadzeniu jej skutkow, w dopomysłowosci
 publiczney, przez yexas nowizy, y pytrawy Konstytucyi w lat dwadzieścia
 przez narzeczany, Oraz mieć takowy Sejm Konstytucyjny Extraor-
 dynaryjny podług owbuego onim prawa Opisu

VII.

Król, Władza Wykonawcza

Zaden Nrad najdoskonalszy bezdzielny władzy Wykonawczej stać
 nie może. **S**zczęśliwości Narodow do Praw sprawiedliwych, Praw
 skutek do ich wykonania zależy. **D**oswadzenie nauczyło, że zamieszanie
 tej części Nradu, nieszczęśliwiami napelnito Polke. **L**awarowawczy przeto
 wolnemu Narodowi Polskiemu Władze praw sobie stanowienia, y
 moc barwności nad wszelką Wykonawczą Władze, oraz wybierania Orze-
 dników do Magistratur, Władze Najwyższego wykonywania Praw Królewskich
 w Kraje Jęgo oddajemy, która to Władza Strazie Praw zwai się będzie.

Władza Wykonawcza dopilnowania Praw yonych utrzymania siśle ied
 obowiązkami. Tam czynna i siebie będzie, gdzie Prawa dochwalają, gdzie Prawa
 potrzebują dozwolenia wykonu, a nawet silney pomocy. Dotychczasowo należą się
 imiżiż od wszystkich Magistratur, moc przyznawania nie postępują,
 y zaniebując swe obowiązki Magistratury w imię restauracyi. Władza
 Wykonawcza nie będzie mogła Praw stanowić, ani tłumaczyć, y podatków
 y Dolarów przed jakimkolwiek imieniem nakładać, stęgow publicznych zacią-
 gów, rozkładu dochodów Skarbowych y innych Szym zrobionego ośmić, uchy-
 ny wydać, y powołać, ani Traktatu y żadnego Aktu dyplomatycznego definitive
 zawierać. Wolno imiż tylko będzie tymczasowe y Pragmatycznemi ymowadzi
 negocyować, oraz tymczasowe y protokau dla bezpieczeństwa y spokoju niemu kraju
 wynikające potrzeby, zawiadać, o których naybliżeniuzi Legracym Szym
 mowemu doniesć winna. / Tron Polski Elekcyjnym ymowadzi famulie niemu
 na zawżę obchowy y stanowieniu. Doznamy kleski Baskrolowicz przywodzi-
 niemu przed wywrocacacych, powinności ubezpieczenia losu każdego Mięskanica
 Ziemi Polskiej y zamknięcia na zawżę ¹⁷⁹² rozstrzygnięcia Mocarstw Legra-
 nicznych, pramie Szwecyji y Szwecyji Obyczny Narzek za szkarow fa-
 miliu ciągle panujących, potrzeba odroczenia do Ambicji Tronu obcych,
 y mowimych Polaków zwroczenia do iednomyslonego wolności Narodowej
 przylegnowania, wskazywać roztropności Narzek oddanie Tronu Polskiego
 prawem Następstwa. Stanowieniu ymowadzi, imiż pro życiu, iakiego Nam dobro
 Boska pozwoli, Elektor dzisiejszy Saski w Polozek królować będzie. Dy-
 nastya ymowadzi Krolow Polskich zawiada się na imię Fryderyka Augusta
 dzisiejszego Elektora Sarskiego, którego Sukcesorem de iure x ptu Mexkiej
 Tron Polski przyznawamy. Naystarszy syn Krola Sarskiego pro Ojcu na
 Tron następować ma. Gdyby zaś dzisiejszy Elektor Saski nie miał potom-
 stwa x ptu Mexkiej, tedy Maż ymowadzi Elektora za zgodą Stanow Legracym
 Corce jego dobrany, zachowywać ma linie Następstwa x ptu Mexkiej do Tronu
 Polskiego. Dla czego Marja Augusta Maximiliana Corca Elektora za Infantka Pol-
 ska deklaracyi, zachowując ymowadzi Narodowe prawa, żadney Przekrypcy prepa-
 dać nie mogące, wybrania do Tronu drugiego Domu ymowadziemni przy-
 woznego. / Każdy Krol wstępując na Tron wykona ymowadzi Pogl
 y Narodowi na zachowanie Konstytucyji niemieckey na Paakta Syn-
ventu, które utronie będą z dzisiejszym Elektorem Sarskim iako ymowadzi
 znacznym do Tronu, y które tak, iak dawne wiadać go będą. / Osoba
 Krola ied Szwecyji ubezpieczna od wszystkich, nie sam ymowadzi się, nie czyn-
 niacy, za nie w odzwiedzi Narodowi być nie może, nie
 samowładca, ale Ojcem y Głową Narodu być powinien, y tym
 go Prawo y Konstytucya niemiecka być winna, y deklaracye. Do-
 chody tak, iak będą w Paaktach Konwentach opisanu, y Prerogatywy

Tronowi własnie, niniejsza Konstytucya dla przyszłego Ciekta
 zawarowane tchnięciu być nie będą mogły. Wyższe Acta pu-
 bliczne, Trybunaty, Sady, Magistratury, Monety i kuple pod Kro-
 lewskim ić powinny Jmieniem. Krol, kteremu w zupełka mu dobrze
 chynienia restaurona być powinna niec będzie Jus agratiandi na
 smiere wskazanych, procz in Primitibus Status. Do Krola Porro:
 Drenia najczystsze sítami zbroyneni Krajowemi w czasie Czynny,
 y nominowanie Komendantow Czynna nalezei będzie, z wolne,
 atoli ich domiana ze usola Narodu. Patentowai Officerow, y mia-
 nowai Urzedniki podlug Prawa nizszego Opisu; nominowai Biskup
 row y Senatorow podlug opisu tegoz Prawa oraz Ministrow, jako Urza-
 dnikow-pielownych Wladzy Wykonawczej, iczo będzie obowiązkiem.
 / Straz cnyli Rada Krolewska do dozoru catoiu y eksekucyi praw Krolowi
 dodana, sktadać się będzie 1° z Prymasa jako Głowy Duchowienstwa
 Polskiego, y jako Prezesa Komisyyi Edukacyney mogacego być wy-
 rezononym w Strazy przez przeloznego ex Ordine Biskupa, kterzy Re-
 zolucyi przedsiywai nie mogą. 2° z piaciú Ministrow to jest Mini-
 stra Polacy, Ministra Biezpiec, Ministra Polki, Ministra Skarbu, Mi-
 nistra Biezpiec do Spraw Zagranicznych. 3° Z dwuch Sekretarzy, z
 kterych jeden Protokol Strazy, drugi Protokol Spraw Zagranicznych
 krywai będzie; obydwu bez votum decyduiacego. / Masteysca Tronu
 z Matoteknosiu wyzredzy, y przyszlega na Konstytucya wykonawczy,
 na afzytkich Strazy prziodemach bez bez głosu przytemnym być
 może. / Marzatek Seymowy, jako na dwa lata wybrany, wchodzie
 będzie wliabę zasiedlajacych w Strazy bez udawania się w iuy Re-
 zolucye, idynie do zwotania Seymu gotowego, w takim zdarzeniu: Dyby
 on winal w przyypadkach koniecznego Zwotania Seymu gotowego
 wymagajacych rzetelna potrzebe, a Krol go zwotae wzbraniać się.
 tedy teniz Marzatek do Senatorow wyda powinien
 listy okolic, zwotuae onych na Seym gotowy, y powedy Zwotania
 tego wyrazaj. Przypadki zas do koniecznego Zwotania Seymu
 sa tylko nastepujace: 1° W gwałtowney potrzebie do Prawa Narodu
 sciagajacy sie, a Jskroyolnicy w przyypadku Czynny ozienney -
 2° W przyypadku wewnętrznego zamieszania grozacego rewolucye
 Kraiu, lub Kollizya, między Magistraturami. 3° W widoczny
 przewrotnego głodu niebezpiecznstwie. 4° W ozienociatym stanie
 Czynny przez smiere Krola, lub w niebezpieczney jego chorobie.
 Wyższe Rewolucye w Strazy roztrawane będą przez Sklad wy-
 zey wspomniouy. Decyza Krolewska pro wytyczanych w wy-

AGAD
WARSAWA

tych Edniach ymowaiać ymowina, aby sama była w wykonaniu prawa
 wola. Brzeto kande ze Strany Rezolucya przed Inicjatywą Krolowską y
 z podpisem rebi tego wybuchu będzie, ymowina idnak bydz podpisana
 także przez idnego z Ministrow, zasiadających w Strany, y tak podpisana
 do postużenstwa wezpra będzie, y dopelnione bydz ma bydz przez Kommi-
 tye, bydz przez iakiekolwiek Magistratury Wykonawcze, w tych idnak
 Prelegolnie materjach, które wyrażnie niniejszym Prawem wyzbrane
 nie sa. W ymypadku gdyby żaden z Ministrow zasiadających decy-
 zyi podpisac nie chciał, Krol odstąpi do key decyzji a gdyby ymży niey
 uprasał się, Magistrat Sejmowy w tym ymypadku uprasac będzie
 o zwrotanie Sejmu gotowego. Gieżeli Krol ypoznaie będzie zwrotanie,
 Magistrat to wykonać powiolen. Nako nominowanie w ymypadkach Mi-
 nistrow tak y wezwanie z miat idnego od każdego Administracji Wydziału
 do Rady suwey szyli Strany, Krola idst ymowem. Wezwanie to Mi-
 nistra do zasiadania w Strany na lat 2. będzie, z wolnym onego
 nadal przez Krola ypotuzendzeniem. Ministrowie w Strany wezwa-
 ni w Kommissyach zasiadac nie maia. W ymypadku zaś, gdyby
 wiekšoni dwóch trzedich częci wotow sekretnych obywateli Jsb ztaczonych
 na Sejmie. Ministra bydz w Strany bydz w Urzędzie odmiany Szpata,
 Krol na tych miast na jego miejsce innego nominować powiolen. Chce-
 aby Straz praw Narodowych obowiazana była do siasety odpowiedzi Naro-
 dowi za wskelkie onych ymzestępstwa, stanowieny: iż gdy Ministrowie
 bydz oskarżeni przez Deputacya za exaninowanie ich czynności wy-
 znaczone, a ymzestępstwo ymowa, odpowiedac maia, z osoby miastkow
 suwich. W wskelkich takowych oskarżeniach Strany Szromadzone
 proste wiekšonia, wotow Jsb ztaczonych odstai obwinionych Mi-
 nistrow maia do Rady Sejmowych pro sprawiedliwe, y wyrowny-
 wanie ymzestępstwa ich ukaranie, lub przy dewiedzionej niewinności
 do sprawy y kary uwolnienie. Dla porządnego wotow Wykonawczy
 dopelnienia ustanawiany oddzielne Kommissye maia związek
 ze Strany, y obowiazane do postużenstwa bydze Strany, Kommiss-
 zarzy do nich wybierani bydz przez Sejm dla sprawowania Urze-
 dow suwich ymzestęgi czasu Prawem opisane. Kommissye te sa:
 1. Edukacyi 2. Policyi 3. Wojska 4. Skarbu. Kommissye Do-
 rzadzkie, Wódzkie na tym Sejmie ustanowione, rownie do dozoru
 Strany nalezae, obowiazac bydz rozkazy przez wyzey wspomniane
 ymzestęgi Kommissye respective w do Obiektów kande y miat Wotow
 y obowiazkow

VIII

Wtacza Sadownicza

Wtacza Sadownicza nie moie bydz wykonuwana ani przez

Wta

Wtawce, Braunsdawska ani ymper Krola, lecz ymper Magistratury
 nakon konie ustanowione y wybierane. Powinno zas byc, tak do miary
 przywiadzana, zeby kazdy szlowski blysko dla siebie znal and ymawiedli-
 wosi, zeby ymperyorny widzial wszedzie grozma, nad soba, Repe Kra-
 joweygo rządu. / 1° Ustanawiamy ympero Tedy pierwszey Instancji dla
 kazdego Wloktwa Ziemi y Powiatu, do ktorych Dykownie wybierani
 beda na Synikach. Tedy pilowszey Instancji beda zawsze gotowe y
 okazajace na oddanie ymawiedliwoni tym, ktorzy ich potrzebuię. / 2°
 tych Sadow in będzie appellacya na Trybunaty Głowne, dla kazdey
 Browiny byc maiaie sztorone rocznie x Osob na Synikach
 wybranych. / 3° Te beda tak pierwszey, iako y ostatney Instancji, be-
 da y Panu Ziemiańskioni dla Szlachty y wyzytkub Wtawcelow
 Ziemiakich x kimkolweck in causis iuris et facti. / 4° Tedy Dykuye
 zas Sadowe wzytkim Miastom, przedtug ymawa Szynu krakowey-
 szey x Miastach wolnych Krolewskich, zabezpieczamy / 5° Tedy Re-
 ferendarskie, dla kazdey Browinyi osobne, mię chemy, roz Sprawach
 Wtawian wolnych dwoneni ymawani Tedyw teniu poddanych / 6° Sa-
 dy Szadowne Ushorskie Relacyjne y Kurlandzkie zachowujemy / 7° Kom-
 misyie wykonawcze beda miaty Tedy w Sprawach do swey Admini-
 stracyi nalezacych / 8° Oymoch Sadow w Sprawach Cywilnych y
 Kryminalnych dla wyzytkub Stanow będzie Sad naywyzszny Sey-
 mowy zwany, do ktorogo przy otwarciu kazdego Seymu obrane
 beda Osoby. Do tego Sadu nalezi beda wyzytki ymawowko Mare-
 dowi y Krolowi szyli Prinuna Status. / Nowy Codex Praw
 Cywilnych y Kryminalnych, ymper wyznaczone ymper Seym oso-
 by spisal rozkazujemy.

IX

Regencya

Strach, będzie oraz Regencya, maiaie na czelo Krolowa, albo w icy nie-
 przytomnosii Prymasa. W tych brzech tytko ymawypadkach mięcy-
 sce mię moze Regencya 1° W czasie matolectwui Krola,
 2° W czasie nie moy trwate pomieszanie zmytew Sprawiaacy
 3° W ymawypadku, gdyby Krol byt wziezty na Wojnie, matole-
 ctwui trwac tytko będzie do lat 18 zupelnych; a nię moze rozgla-
 dem trwatego pomieszania zmytew deklarowana byc nię
 moze tytko ymper Seym gotowy wiaz sztorcie, wotow brzech
 częci ymawowko Atbey szb sztoronych. W tych ympero brzech

przypadkach Szymas Korony Polskiej o tym natychmiast zwołać powiniem, a gdyby Szymas te powiniem zwołać ^{Listy Skopne} Marzatek Szymawy do Do-
 + stawo y Senatów wyda. Szym gotowy urzędzi Kolej zastadania Mi-
 nistrów w Regencyi y Krolowa do zastapienia Krola w obowiazkach
 jego umocnie. Agdy Krol w piernym przypadku z matoletnosci wy-
 dzie, w drugim do przedniego przydzie zdrowia, w trzecim z niemozli pro-
 wozoi, Regencya rachunek z czynnosci swych odda mu powinna,
 y dopowiadai narodowi za czas swego urzadowania, tak jak jest prze-
 pisano w kraju na kazdym Ordynaryjnym Sejmie z osoblym uwiadkowem
 swych

X
 Edukacya Dzieci Krolewskich.

Synowie Krolewscy ktorzych do następstwa Tronu Konstytucyja przeznaczai
 za pierwszemi dziećmi Cyryzmy, przeto baczności o dobre ich wychowa-
 nie do Naroda nalezy, bez uwaznienia ianak prawom Rodzicielskim
 Zarzadu Krolewskiego sam Krol z Strazny wyznaczonym do Stanow
 Dozorca Edukacyi Krolewskiej wychowaniem ich zatrudniai ci, bedzie
 Za Rzedu Regencyi, tak z wspomnianym Dozorca Edukacyi ich powse-
 rzona miec sobie bedzie. W obydwóch przypadkach Dozorca od Stanow
 wyznaczoney, donosi winien na kazdym ordynaryjnym Sejmie o Eduka-
 cyi y postępku Krolewiczów. Tommacyi zas Edukacyiney powinności,
 bedzie, przed akta Instrukcyi y Edukacyi Synów Krolewskich do po-
 twierdzenia Szymowi, abo aby niewstajne w wychowaniu ich gwardya
 wpaiały ciagle y wczesnie w umyśle przywzetych Następców Tronu
 Religia, mitori cnoty, Cyryzmy, wolności y Konstytucyi Krajowej

XI
 Sita zbroyna Narodowa

Narod winien ied sobie samemu obronie od napadai y dla przestrzegania
 catoru swieicy, Wzyscy przeto Obywatele sa Obrońcami catoru y swobod
 Narodowych. Woytko nie innego nie ied tytko wydzignieba sita
 obronna y porzeczna z ogolney sity Narodu. Narod winien Woy-
 sku swemu Nadgrode y przewazenie, zato, iż sie, powiazai iedynie
 dla tego obrony. Woytko winno Narodowi strzekenie granic, y
 protekcyneji y przewazneji, stwem winna bydz tego nayzielney szta-
 tarczy: Aby przeknawienia tego dopetnito niemylnie, powinno ze-
 stawai ciagle przed prostawieniem Ustawy wykonawczey, sto-
 lewnie do Opisu Prawa powinno wykonaai przytuzde na

wier

wierności Narodowi, y Królowi y na obronę Konstytucyi Narodowej.
Użytym być może Wojsku Narodowemu na ogólna Kraju
obronę, na strzeżeniu Fortecy y granic, lub na pomoc Prawu, gdyby

Wobec eschuyi tego nie był przestępny

Stanisław Matusz Matakowski
Kof. Wł. Legnowy y Konfederacyi
Prowincyi Koronnych Marzaskich

Kazimierz Sępa Sapieha
Gen. Art. Art. Małopolski
Kampedwaj. w Krak. i
Kiel. i Lubl. i
Deputowany.

Józef Kowalewski Kossakowski
M. Koadiuter Biskupstwa Wileńskiego także Deputowany.

Antoni Szejałto nowicki kaptelan Krakowski

Deputat y Senatu smoleński

Ignacy Książkowski Prywatny Kaptelan Jaromyski Deputowany do
R. P. Prowincyi Wielkopolskiej

Kazimierz Antoni nakuski Kurlecki Kaptelan Kaliski
Deputowany do Konstytucyi y Senatu y Dworku w Wielkopolsce

Kazimierz Książkowski Kaptelan Generalny
Deputowany do Konstytucyi y Senatu do Lubl. i

Walerjan Stojnowski Podkomorzany Biskupstwa Włocławskiego z Małopolski Deputat do Konstytucyi

Stanisław Książkowski Podkomorzany Lubelski Deputat do Konstytucyi z Dworku Małopolskiego

Jan Nepomucen Zbawinski Prywatny Deputat do Konstytucyi y Senatu w Lubl. i

Ignacy Nowowiejski Podkomorzany y Poset Ziemi Włocławskiej Deputowany do Konstytucyi

Józef Radziwiłł Podkomorzany y Poset Ziemi Lubl. i Deputowany
do Konstytucyi y Senatu w Lubl. i

Józef Lebiec Poset do Konstytucyi y Senatu w Lubl. i

Jan Puttkamer Poset do Konstytucyi y Senatu w Lubl. i

